

titel	Toespraken voorzitter Commissie Ambt en Homoseksualiteit 2015
ondertitel	
auteur	Bram Wattèl
achtergrond	NGK
bron	LV NGK
jaartal	2015 en 2016
thema	

Inleiding of samenvatting inhoud

Hier zijn de toespraken te vinden die commissievoorzitter Bram Wattèl heeft gehouden op de LV Zeewolde, voorafgaand aan de bespreking van resp. besluitvorming over het rapport Ambt en Homoseksualiteit op 21 november 2015 resp. 16 januari 2016.

Toespraken Bram Wattèl, voorzitter commissie Ambt en Homoseksualiteit

Toespraak op LV Zeewolde 21 november 2015

Ik ben blij met de gelegenheid die mij gegeven wordt om aan het begin van de behandeling van ons commissierapport door uw Vergadering een paar dingen te zeggen. Al sta ik hier als onpartijdige voorzitter van de commissie, mijn opmerkingen zijn wel sterk persoonlijk gekleurd en ik hoop dat u mij dat niet kwalijk neemt.

1. Het ei is gelegd.

Toen ik in de loop van de afgelopen zomer het rapport inleverde bij het moderamen en wij als commissie daarmee onze werkzaamheden als min of meer afgerond konden beschouwen, haalde ik opgelucht adem. Aan een periode van bijna vier jaar van nadenken, vergaderen, discussiëren, bezinnen was een einde gekomen. Regelmatig is de afgelopen jaren aan mij gevraagd: 'Vind je het zwaar, dit commissiewerk?'. En inderdaad; ik heb dat zo ervaren. Dat geldt trouwens ook voor de andere leden van de commissie. In een van onze laatste vergaderingen heb ik een rondje gemaakt: 'Hoe kijk je terug op het werk binnen onze commissie?' Naast woorden van voldoening en dankbaarheid vielen toen toch ook termen als belastend, moeilijk, zwaar, liever niet nog een keer zoiets.

Waar ligt dat aan? Ik noem een paar dingen.

Je kunt denken aan de zwaarte en de kwetsbaarheid van het onderwerp op zich. Homoseksualiteit is nu eenmaal niet alleen maar een theoretisch thema. De meesten van ons kennen wel een homoseksuele man of vrouw in de eigen omgeving. Of worden in de media geconfronteerd met expliciet homoseksuele mensen. Sommigen krijgen de beelden van de gay-pride niet van hun netvlies. Anderen hebben van nabij de worsteling van homoseksuele mannen en vrouwen gezien en meegemaakt toen die zich bewust werden van hun geaardheid. En vrijwel iedereen heeft wel een mening over homoseksualiteit, soms gebaseerd op een eigen primair gevoel, soms vanwege iemand die je kent, soms ontleend aan de Bijbel, Sodom, Leviticus, Romeinen 1. En dan is het best wel lastig om als commissie in zo'n sfeer uitspraken te moeten doen.

Je kunt denken aan de mogelijke effecten van ons rapport voor onze homoseksuele broeders en zusters zelf. Met een aantal van hen hebben we hele mooie en indrukwekkende gesprekken gehad. Sommigen van hen hebben aangegeven met spanning naar ons rapport uit te kijken. Dat speelt dan toch door je gedachten: 'Wat gaat ons rapport juist voor hen in hun kwetsbare positie betekenen?'

Je kunt denken aan de mogelijke effecten van ons rapport voor onze eigen Nederlands Gereformeerde Kerken. Zal het rapport niet tot een grotere onderlinge verdeeldheid en tot polarisatie leiden?

Je kunt denken aan de mogelijke effecten van ons rapport voor de verhouding met de kerken die het meest dicht bij ons staan: de GKv en de CGK. Lopen we niet het risico dat het rapport de toenemende samenwerking en de groeiende onderlinge herkenning en erkenning enorm gaat frustreren?

Je kunt denken aan de binnen de commissie bestaande verschillende opvattingen over hoe om te gaan met homoseksualiteit in het licht van de Bijbel. Die verschillen leiden bij ons tot stevige gesprekken en hadden soms hun weerslag op de onderlinge verhoudingen. Want het hield ons allemaal bezig: zal ons rapport werkelijk voor Gods aangezicht kunnen bestaan? Begrijpen wij werkelijk Gods wil in dezen? Hoe doen wij werkelijk recht aan wie Hij is: heilig, rechtvaardig en barmhartig? Doen we in onze uitleg en in ons verstaan van de Bijbel niet te kort aan het gezag van het Woord van God? Vragen die ons niet los lieten, waarmee wij worstelden, die in onze discussies steeds weer terug kwamen.

Best wel zwaar geweest dus, het werken in deze commissie.

2. Het ei is gelegd, maar het is wel een ei met een barst. Want het is een verdeeld rapport geworden. Voor de gehele commissie was het uitgangspunt dat homoseksualiteit niet tot Gods goede schepping behoort, dat homoseksualiteit een gevolg is van de door de zondeval in de goede schepping gekomen gebrokenheid. Alle

Dit document is gedownload van <http://www.homoindekerk.nl>

commissieleden wilden stuk voor stuk zich richten naar het Woord van God en zich laten gezeggen door zijn woorden voor het leven op deze aarde. En wij allemaal wilden ook bij dit onderwerp God de eer geven die Hem toekomt en zijn barmhartigheid uitstralen naar kwetsbare mensen. En toch. Ondanks veelvuldige en diepgaande gesprekken, ondanks intensieve studie en waardevolle input vanuit de Klankbordgroep, ondanks de oprechte wil om elkaar te bereiken, is het toch niet gelukt om binnen de commissie over alle wezenlijke onderwerpen overeenstemming te bereiken. Hoe begrijpelijk dat misschien ook is omdat nu eenmaal binnen de christenheid en ook binnen onze eigen kerken de meningen over homoseksualiteit en hoe we in Bijbels licht daarmee moeten omgaan, nogal uiteen lopen en hoe wellicht ook in redelijkheid niet anders verwacht mocht worden, toch betreur ik die uitkomst zeer en ervaar ik bij mijzelf, juist als voorzitter, een gevoel van onmacht. We hebben geprobeerd elkaar te overtuigen en ieder van ons was ook bereid om het eigen standpunt kritisch te benaderen en zich te laten overtuigen, maar echte overeenstemming op enkele belangrijke punten bleef uit. En dus wordt u geconfronteerd met verdeelde adviezen en zult u daarin uw weg moeten zien te vinden. Ik had u graag een gemakkelijker taak gegund.

De verschillen spelen zich met name af met betrekking tot de principiële kijk op homoseksuele relaties in liefde en trouw; zijn dergelijke relaties op grond van de Bijbel verboden, kunnen ze worden gedoogd of mogen de partners in vrede en onder Gods zegen gezamenlijk hun weg gaan? Die principiële kijk is dan bepalend of er ruimte bestaat voor een in een homoseksuele relatie levende ouderling of diaken. Mede op basis van wat ik de afgelopen tijd van diverse kanten uit onze kerken heb gehoord, zie ik eerlijk gezegd zelf nog niet zo snel hoe uw Vergadering wél zou kunnen bereiken wat de commissie niet is gelukt: een helder, eenduidig en breed gedragen antwoord op de door de vorige Landelijke Vergadering gestelde vraag. En ik meen dat juist daaraan behoefte bestaat: een helder, eenduidig en breed gedragen besluit.

Ik besef dat ik als onpartijdige voorzitter van een verdeelde commissie voorzichtig moet zijn, maar ik wil niet verhelen dat mij in toenemende mate de gedachte bekruipt of de vorige Landelijke Vergadering er wel zo wijs aan heeft gedaan om de vraagstelling zo te concentreren op het ambt. Ik weet dat de vraag naar het ambt er toen lag vanuit de kerken en ik begrijp het daarom ook wel, maar toch: zou een vraagstelling waarin daarnaast expliciet niet alleen naar de principiële maar vooral ook naar de pastorale ruimte voor een homoseksuele relatie in liefde en trouw zou zijn gevraagd, niet beter zijn geweest? Ik meen te moeten constateren dat tot nu toe het thema van de pastorale ruimte voor homoseksuele relaties in liefde en trouw in onze landelijke kerkelijke besluitvorming nogal buiten beeld is gebleven. Ik betreur dat, óók omdat ik het mogelijk acht dat ook bij verschillen van principiële aard velen toch wel geneigd zullen zijn om uit pastorale overwegingen ruimte te bieden voor homoseksuele gemeenteleden die er voor Gods aangezicht voor kiezen om een dergelijke relatie aan te gaan. En zouden daarmee onze homoseksuele broeders en zusters al niet zeer gebaat zijn? Ik besef dat de vraag van de vorige Landelijke Vergadering er nu eenmaal ligt en u zult daar iets mee moeten doen. Maar wie weet.

3. Het ei is gelegd en het ligt nu op uw bordje. U moet hiermee aan de slag. En de vraag is: 'Hoe gaat u dat doen?' Enige tijd geleden is er in christelijke kring een forse discussie ontstaan over schepping en evolutie naar aanleiding van het kinderboek van Corien Oranje en Cees Dekker. Mevrouw Els van Dijk, een van de leden van de Klankbordgroep, heeft in verband met die discussie in een bijdrage in het Nederlands Dagblad de vraag gesteld hoe wij om moeten gaan met duidelijke verschillen tussen christenen over belangrijke thema's. Zij verwijst dan naar Augustinus, die ooit daarvoor drie pijlers heeft genoemd. De eerste pijler is liefde; liefde voor God die tot uiting komt in de liefde van mensen voor elkaar en die zich onder meer uit in een rechtvaardige en eerlijke onderlinge omgang. De tweede pijler is heiligheid; respect voor Gods aanwezigheid in ons eigen leven maar ook in dat van onze broeders en zusters moet ons heilig maken. De derde pijler is vrijheid; vrijheid biedt de ruimte die er moet zijn voor onderlinge verschillen, ruimte om in vrijheid gestalte te kunnen geven aan verbondenheid. Waar liefde, heiligheid en vrijheid de boventoon voeren, wordt echt geluisterd naar de ander, worden van de standpunten van de ander geen karikaturen gemaakt, wordt er rekening mee gehouden dat ook in de ander de Geest van God werkzaam is en wordt gebeden om geworteld en gegrondvest te mogen zijn en te blijven in de liefde en zo samen met alle heiligen de volle liefde van Christus te mogen leren kennen. Wat zou het geweldig zijn, als liefde, heiligheid en vrijheid ook uw besprekingen zouden kenmerken en daaraan kleur zouden mogen geven.

4. Het ei is gelegd. Hoe zal het onze homoseksuele broeders en zusters smaken? Zoals ik al zei: sommigen van hen hebben met enige spanning naar het rapport uitgekeken en ongetwijfeld geldt dat ook voor de

Dit document is gedownload van <http://www.homoindekerk.nl>

behandeling van het rapport door uw Vergadering. Het gaat immers over hen. Nu is het rapport best wel ingewikkeld en om sommige onderdelen goed te kunnen begrijpen, is enige specialistische kennis zo niet noodzakelijk, dan toch zeker wel een voordeel. Het risico bestaat dan ook dat uw besprekingen een wat hoog theoretisch en academisch gehalte zullen krijgen. Misschien kan dat een enkele keer ook niet anders, maar ik hoop van harte dat ook dan onze homoseksuele broeders en zusters niet uit uw blikveld verdwijnen. Het zijn mensen van vlees en bloed. Misschien is het wel uw kind, of uw broer, of uw buurvrouw in de kerk. Het is goed om hen steeds voor ogen te houden.

In de gesprekken die wij met homoseksuele broeders en zusters gehad hebben, kwam met een zekere regelmaat hun positie in de gemeente ter sprake. Voelden zij zich veilig en aanvaard? Of voelden zij zich gedoogd en ook niet meer dan dat? Of durfden zij niet voor hun geaardheid uit te komen? Voelden zij zich gesteund als ze bewust kozen voor een celibatair leven? Voelden zij zich geaccepteerd als ze bewust kozen voor een relatie in liefde en trouw? Statistisch zouden er in onze kerken tussen de vijfhonderd en duizend homoseksuele broeders en zusters moeten zijn. Kennen wij hen? Zijn ze er eigenlijk wel? En zo niet, hoe komt dat dan?

Mijn droom is een gemeente als een herberg voor verdwaalde mensen, of ze nu hetero- of homoseksueel zijn. Een gemeente als een toevluchtsoord in de woestijn, een huis waarin men vreugden maar ook smarten deelt, de vreugde én de smart van de heteroseksuele zuster en van de homoseksuele broeder. Waar een ieder met zijn of haar verdriet en gebrokenheid en met zijn of haar vreugde en dankbaarheid onbekommerd terecht kan. Waar een ieder, ongeacht zijn of haar seksuele geaardheid, werkelijk de liefde van God mag ervaren.

Ik weet het: het is een droom. En de werkelijkheid is helaas vaak anders. Maar ik hoop toch dat uw Vergadering die droom iets dichterbij zal brengen. Moge de Heer in de hemel uw Vergadering zegenen.

Toespraak op LV Zeewolde 16 januari 2016

Net als in de zitting van 21 november 2015 van uw LV vervult ook in de zitting van vandaag de Commissie de rol van toehoorder. Zoals al eerder gezegd, is voor die positie gekozen omdat de Commissie haar rapport aan uw Vergadering heeft aangeboden en daarmee haar taak is voltooid. Het was en is nu aan u om over het onderwerp met elkaar in gesprek te gaan en tot besluitvorming te komen. Toch zou ik ook vandaag iets tegen u willen zeggen en ik ben het moderamen dankbaar dat ik die mogelijkheid heb gekregen.

Onze Commissie heeft kennis genomen van het conceptbesluit dat het moderamen aan uw Vergadering heeft voorgelegd. Uiteraard vindt de Commissie daar wat van en het lijkt mij goed om iets daarvan aan u door te geven.

Waardering

Commissiebreed wordt vooral gewaardeerd de pastorale en empathische toonzetting van het stuk. Het moderamen is duidelijk bewogen met onze homoseksuele broeders en zusters en heeft een sterk verlangen om hen een thuis te geven in de gemeente van Christus. Het is geen formele en afstandelijke tekst geworden en daar zijn wij blij mee. Daarnaast wordt de inzet van het moderamen gewaardeerd om tot een besluit te komen dat op een zo groot mogelijke instemming van de Vergadering zou kunnen rekenen. Met polarisatie en verdeeldheid zijn immers onze kerken niet gediend en zijn ook onze homoseksuele broeders en zusters niet gediend. Mede daarom is het concept van het moderamen wat voorzichtig getoont. Enkele leden van de Commissie zijn onverdeeld gelukkig met die voorzichtige toonzetting. We moeten ons er immers van bewust zijn dat al ons kennen voorlopig is en dat je soms inderdaad niet meer en niet beter kunt doen dan wachten op meer licht. Daarom is het volgens deze leden goed om nu een homoseksuele relatie principieel niet te aanvaarden, ook al besef je tegelijkertijd dat lang niet alle zonde in de gemeente kan worden weggedaan en dat je soms niet anders kunt dan situaties om pastorale redenen accepteren. Een goed voorstel dus in de ogen van deze leden met wellicht een profetisch gehalte.

Moeite

Juist die voorzichtigheid die het concept van het moderamen ademt, roept bij andere leden van de

Dit document is gedownload van <http://www.homoindekerk.nl>

Commissie gevoelens van teleurstelling en onvrede op. Ik noem een paar punten.

- Het conceptstuk is onvoldoende richtinggevend en mist een wat meer profetisch vergezicht. Gaat die voorzichtigheid niet ten koste van de positie van onze homoseksuele broeders en zusters? Had niet een krachtiger getuigenis mogen worden verwacht, inhoudende dat onze kerken zich er voor inzetten homoseksuele broeders en zusters die plek te geven die zij op grond van de belijdenis 'Jezus is Heer' mogen ontvangen?
- Van het vele en diepgravende werk van de Commissie is volgens deze leden weinig terug te vinden. Het gaat in feite als een nachtkaaars uit. Is wat er nu ligt, wel al die tijd, moeite en inspanning waard geweest? Hoe zinvol is het werk van de Commissie eigenlijk geweest?
- Er wordt gesproken over een veilige ruimte en een veilig thuis voor onze homoseksuele broeders en zusters en dat is zonder meer verheugend, maar is de formulering niet te algemeen gebleven? Waaruit die veilige ruimte en dat veilige thuis dan bestaan en voor wie die dan gelden, wordt immers in het midden gelaten.
- Het invoeren van ondersteuning van de NGT bij het voeren van gesprekken in de gemeente is zeker positief, maar een nadere invulling ontbreekt. Had ook hier niet meer moeten en kunnen worden gezegd?
- Dat het niet komt tot een openstelling van het ambt is, gezien het gebrek aan draagvlak, te begrijpen. Maar, brengt een lid van de Commissie naar voren, zou het vervullen van het ambt door in een liefdevolle relatie levende homo's juist ook niet een voorbeeldfunctie kunnen hebben voor onze homoseksuele jongeren?

Tot zover een korte weergave van de binnen de Commissie levende geluiden. Het is aan u of u daar iets mee wilt doen. Overigens denk ik op grond van de contacten die ik de laatste weken met leden van het moderamen maar ook met andere belanghebbenden heb gehad, dat de intenties waaruit het moderamen naar eigen zeggen zijn stuk geschreven heeft, niet bij iedereen helder zijn overgekomen. Er is kennelijk een discrepantie ontstaan tussen wat het moderamen heeft bedoeld te zeggen en hoe het door sommige lezers is ontvangen. Ik begrijp dan ook wel dat het moderamen zich wel wat heeft verbaasd over de soms nogal zuinige en kritische reacties die op het voorstel zijn gekomen. Het lijkt mij dan ook zinvol en wenselijk dat op enkele punten enige verduidelijking komt met desnoods tekstuele aanpassingen.

Op persoonlijke titel

Afgezien hiervan zou ik graag nog enkele andere opmerkingen willen maken. Op persoonlijke titel en dus voor mijn eigen verantwoordelijkheid. Ik doe dat niet om u te willen beïnvloeden bij het nemen van besluiten straks, maar gewoon om u iets mee te geven op weg naar huis. En voor de goede orde: deze tekst had ik al geschreven vóór de stukken die u deze week hebt ontvangen.

In de eerste plaats zou ik u en daarin onze kerken dringend willen vragen om na de sluiting van deze LV het rapport niet in de archiefkast of in het digitale archief op te bergen, maar ermee aan het werk te blijven gaan, in de gemeenten gesprekken te starten of voort te zetten, daarbij gebruik makend van de ondersteuning van de NGT. Nog sterker dan bij de start van de Commissie in 2011 is homoseksualiteit een issue geworden, zowel in de wereld waarin wij leven als in de kerken dichtbij en wereldwijd. Homoseksuele mensen, of ze nu wel of niet uit de kast zijn gekomen, zijn in ons midden en naar mijn stellige overtuiging kunnen ook de tot ons Nederlands Gereformeerde kerkverband behorende gemeenten het zich niet meer veroorloven dit onderwerp te laten voor wat het is. Bij de door de Commissie in 2011/2012 gehouden enquête bleek dat in 30 gemeenten een besluit was genomen met betrekking tot het al dan niet aanvaarden van broeders en zusters met een homoseksuele relatie. Een derde van het totaal. Er valt dus nog een wereld te winnen. Of eigenlijk: er valt dus nog een kerk te winnen.

In de tweede plaats: een veilige plek hebben, thuis zijn in de gemeente van Christus. De term is al vaak gevallen. De vraag is dan wel: wanneer is een plek veilig? Vorige week zaterdag had ik een langdurig gesprek met een gelovige homoseksuele zuster, al jaren lid van een NG gemeente ergens in het land en

Dit document is gedownload van <http://www.homoindekerk.nl>

levend in een homoseksuele relatie. 'Voel jij je veilig in jouw gemeente?', vroeg ik. 'Ach', zei ze, 'Weet je wat het is? Ik ben welkom aan het avondmaal en ik vind dat geweldig en ik heb hele lieve broeders en zusters en ik voel me best wel thuis hier. Maar toch. Waarom moet het zo vaak over mijn homoseksualiteit gaan? Waarom moet ik steeds maar weer mijn relatie verdedigen? En waarom mag ik in de gemeente alleen maar ongevaarlijke taken verrichten, zoals koffie schenken en dat soort dingen? Ik word daar soms zo moe van.' 'Overweeg je wel eens om weg te gaan?', vroeg ik. 'Soms wel' zei zij, 'Maar hier hoor ik het Woord van God en ik vind dat echt heel belangrijk. Maar ik lijd wel aan de kerk. En ik weet echt niet hoe lang ik het nog volhoud.' Het klinkt zo mooi: een veilige plek in de gemeente. En het is ook mooi. Maar veiligheid is niet in de eerste plaats een kwestie van regels, maar vooral een kwestie van de ander werkelijk aanvaarden. Zoals ook Christus ons aanvaard heeft.

In de derde plaats. In een plaats waar bepaald geen tekort is aan orthodoxe en evangelische gemeenten was een gelovig homoseksueel stel op zoek naar een rechtzinnige, levende gemeente waarbij zij zich zouden kunnen aansluiten. Een gemeente, waarin het Woord van God klinkt, waar men probeert werkelijk kerk van Jezus Christus te zijn. Ze waren niet welkom, kwamen vaak niet verder dan een afwijzend telefoontje of de stoep van de voorganger. Uiteindelijk zijn ze lid geworden van een vrijzinnige PKN-gemeente. Tegen hun zin, maar ze moesten toch wat? Ik vind dat schrijnend, verschrikkelijk eigenlijk. En ik weet dat zij niet de enigen zijn die dit is overkomen. Natuurlijk besef ik dat er goede argumenten kunnen zijn om op zijn minst goed na te denken voor je tot een besluit tot al dan niet aanvaarding komt. Het draagvlak in je gemeente, je principiële stellingname, je stadium van bezinning, je pastorale ruimte. Maar toch. In mijn hoofd resoneren die woorden van onze Heiland: 'Kom naar Mij, jullie die vermoeid zijn en onder lasten gebukt gaan, dan zal Ik jullie rust geven.'

Ten slotte

Met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid zal aan het einde van deze dag onze Commissie niet meer bestaan. Ik wil daarom graag van deze gelegenheid gebruik maken om de kerken hartelijk dank te zeggen voor het vertrouwen dat zij in ons hebben gesteld door ons in de Commissie te benoemen. Of wij achteraf met die benoeming allemaal erg blij zijn geweest? Daar kun je best genuanceerd over denken, maar dat doet aan de dankbaarheid voor het vertrouwen niet af. En ik hoop van harte dat wij dat vertrouwen niet hebben beschaamd. Als voorzitter van de Commissie wil ik op deze plaats graag mijn medecommissieleden Ali, Annette, de beide Dickken en de beide Jannen, hartelijk bedanken voor de samenwerking, voor hun meedenken, meepraten en meedoen. Ik heb het voorzitterschap van deze Commissie niet altijd even gemakkelijk gevonden. Dank voor het geduld en voor de zusterlijke en broederlijke houding en steun die ik steeds heb mogen ervaren. En bovenal dank aan God die dit alles mogelijk heeft gemaakt. Ik hoop en bid dat ook voor onze inspanningen mag gelden dat deze naar het woord van de apostel door de Heer niet tevergeefs zijn geweest.